

Förutsättningar för regional tillväxt

En studie av Lomma och Eslöv kommuns planarbete inför
etableringen av ESS och MAX IV

LUNDS
UNIVERSITET

Mathias Weidacher Hsiung

Abstract

MalmoeLund is one of the three large metropolitan regions in Sweden. Compared with Stockholm and Gothenburg, the region has the lowest regional growth. The decision to establish ESS and MAX IV in Lund has brought great opportunities for the region. To take advantage of possible spin-off effects, which among other things can lead to new job opportunities for the region's overall population, extensive collaboration at the regional level is required. There is a major responsibility of the municipalities to include planning, where conditions to be able to receive population growth and opportunities for business creation must exist. The well-functioning infrastructure conflates the region's municipalities and creates a comprehensive housing and labor market which facilitates economic activity. If the municipalities cannot offer a wide selection of accommodation and premises for new businesses, the region may miss out on potential economic growth. Investment in education is a priority to create a knowledge-intensive labor to attract new companies to the region. Moreover, the region is already known to be a knowledge-based cluster and ESS and MAX IV could further enhance the regions position as a global hub for research and industry.

Keywords: ESS, MAX IV, agglomeration theory, attractiveness, regional growth planning

Word count: 11 596.

Innehållsförteckning

1.0 Inledning.....	4
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.3 Avgränsningar.....	6
1.4 Uppsatsen disposition.....	7
2.0 Metod, metodologi och material.....	7
2.1 Metodval och tillvägagångssätt.....	7
2.2 Material.....	8
2.3 Urvalskriterier.....	9
2.4 Metoddiskussion.....	10
3.0 Teori.....	11
3.1 Agglomerationsteori.....	11
3.2 Attraktivitet.....	13
4.0 Bakgrund.....	15
4.1 Region Skåne.....	15
4.2 ESS och MAX IV som tillväxtmotor.....	17
5.0 Analys och resultat.....	18
5.1 TITA – Tillväxt och Innovation samt Tillgänglighet och Attraktivitet.....	19
5.2 Lomma kommun.....	23
5.2.1 Attraktivitet.....	23
5.2.2 Agglomerationsfördelar.....	25
5.3 Eslöv kommun.....	29
5.3.1 Attraktivitet.....	29
5.3.2 Agglomerationsfördelar.....	31
6.0 Slutsats och diskussion.....	34
7.0 Referenser.....	39
8.0 Bilagor.....	42

1.0 Inledning

Region Skåne består av ett regionförbund där en sammanslutning av de 33 Skånska kommunerna samt Malmöhus läns landsting, Kristianstads läns landsting och sjukvården i Malmö stad samarbetar samt ansvarar för olika regionala områden. Region Skåne ansvarar exempelvis för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik samt regional utveckling. För en kommun med rätt faktorer finns alla möjligheter att bli den ort som även speglar regionens motto – ”the place to be” (Region Skåne [<http://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/sa-bildades-region-skane/>] 2015-08-25; TITA, 2012).

”I det öppna Skåne rör sig människor fritt över olika gränser. Mellan stadsdelar. Mellan städer. Mellan tätort och landsbygd [...] mellan olika branscher, mellan jobb och utbildningar” (Region Skåne, 2014).

Inledande citat är ett utdrag från Region Skånes rapport *Det öppna Skåne 2030*, en samling av regionens utvecklingsstrategier för att öka den regionala tillväxten i Skåne. Rapporten sammanfattar målbilden där regionen ska fungera som en enhet, ett samspel av attraktiva orter. En effektiv infrastruktur och ett starkt näringsliv skapar en miljö som drar till sig företag, entreprenörer och arbetskraft. Aktuellt idag är byggnationen av European Spallation Source (ESS) och MAX IV i Lund; två anläggningar för neutronbaserad forskning. Etableringen medför stora nationella och regionala tillväxtpotentialer. Region Skåne har sammanställt en rad delrapporter sammanfattande som TITA (Tillväxt och Innovation samt Tillgänglighet och Attraktivitet, 2012) med avsikt att ta tillvara på de möjligheter som finns med etableringen, speciellt spin-off-effekter¹ som kan öka den regionala tillväxten.

Det anses vara viktigt att alla kommuner förstår möjligheterna som ESS och MAX IV medför. Detta för att skapa ett välfungerande regionalt nätverk, men först och främst för att kunna ta del av spin-off-effekter som anläggningarna anses medföra (TITA, 2012). Anläggningarna beräknar få runt 500 tillsvidareanställda samt 4000-5000 gästforskare

¹ Med spin-off-effekter menas de direkta och indirekta effekter, som i detta fall, anläggningarna förväntas ha på regionen. Begreppet redovisas i uppsatsens löpande text.

per år och att bemöta bostadsfrågan för gästforskarna på ESS och MAX IV anses inte vara ett större problem. De kommer med stor sannolikhet att bo i hyreslägenheter, hotell eller gästlägenheter i anslutning till anläggningarna, i det planerade "Science Village" i Lund (TITA, 2012).

Av de cirka 500 tillsvidareanställda förmodas majoriteten att arbeta inom servicesektorn med lägre inkomstnivå än de experter som kommer att bli fastanställda på anläggningarna. Bostadspriserna i Lund är generellt högre än i närliggande kommuner. Sannolikt kommer de lägre inkomstagarna att söka sig till närliggande kommuner med lägre boendekostnader. Utöver att kommuner kan erbjuda boende till kommande arbetskraft, läggs det även stor vikt vid att kunna erbjuda kontorsytor och verksamhetslokaler för att regionen inte ska gå miste om företagsetablering i anknytning till ESS och MAX IV (TITA, 2012).

1.1 Problemformulering

Skåne är en av de tre stora tillväxtregionerna i Sverige idag. Regionen har dock betydligt lägre BRP (brutto regional produkt) än de andra två; Västra Götaland och Stockholm. Etableringen av ESS och MAX IV hoppas bli den katalysator som ska öka tillväxten i regionen och där ett regionalt samarbete uppmanas för att ta tillvara på de spin-off-effekter etableringen medför (Region Skåne, 2014; TITA, 2012). Att det råder planmonopol i kommunerna medför dock att viss problematik uppstår. Detta innebär att varje kommun ansvarar för hur mark och vatten exploateras i det geografiska område som tillhör respektive kommun (Nyström, 2003). Trots att regionala och nationella utvecklingsstrategier finns sker det slutgiltiga beslutsfattandet på mikro- snarare än makronivå, vilket innebär att varje kommun prioriterar egenintressen. Därför är en undersökning om hur kommunerna integrerar de regionala strategierna i sitt planarbete av intresse, då detta avgör hur väl spin-off-effekterna tas tillvara på.

Trots att kommunerna har monopol på detaljplanearbetet, och således fritt får bestämma över hur marken i kommunen ska exploateras, råder det en ständig konkurrens mellan kommuner, vilken handlar om attraktivitet. Kommunens attraktivitet återspeglas i faktorer som bland annat tillgång till förskolor och skolor, vård, trygg boendemiljö,

naturområden, arbetstillfällena och tillgänglig kollektivtrafik. Varje kommun vill således attrahera företag och invånare till att bosätta sig inom denna, då detta skapar fler arbetstillfällen och kommunala skatteintäkter. Detta leder i sin tur till ekonomisk tillväxt även på regional nivå. Dock, eftersom egenintresset är högst prioriterat finns det inget som tyder på att kommunerna aktivt planerar för etableringen av ESS och MAX IV. Om kommunerna inte tar del av det arbete som Region Skåne redovisar, kan regionen och kommunerna gå miste om eventuell tillväxt som anläggningarna förutspås att ha.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att bidra med djupare förståelse om hur Region Skåne strategiskt planerar för ESS och MAX IV, samt huruvida närliggande kommuners planarbete omfattar planering för att ta del av spridningseffekterna från regionens förväntade tillväxt. Studien ska även kartlägga de faktorer och värden kommunerna framhäver som viktiga för att skapa *attraktivitet*, vilket är en förutsättning för att attrahera arbetskraft och företag till regionen. Studien ska dessutom bidra med ytterligare förståelse om hur ekonomisk aktivitet sprids genom att *agglomerationsteorin* appliceras på det samlade arbetet av TITA och kommunernas översiktsplaner. Det teoretiska ramverket förklarar hur företag och individer tenderar att lokalisera sig nära ekonomiska centrum, i detta fall, Lund och anläggningarna. Med utgångspunkt i ovanstående syfte ämnar uppsatsen besvara följande frågeställningar:

- Hur ser den huvudsakliga strategin för regionen kopplat till ESS och MAX IV ut?
- Vilka värden lyfter Eslöv kommun och Lomma kommun fram i sina översiktsplaner som viktiga för att skapa attraktivitet?
- Följer TITA och kommunernas planarbete resonemangen i agglomerationsteorin?

1.3 Avgränsningar

Då uppsatsarbetet har en begränsad storlek och tidsram har valet gjorts att analysera TITAs rapport och enbart två kommuners översiktsplaner. Valet av dessa redovisas i

metodavsnittet i kapitel två. Det finns flera utskott av teorier som förklarar regional tillväxt och därför krävs viss avgränsning i val av teoretiskt ramverk. Attraktivitet är ett ledord i de samlade strategierna och är en förutsättning för att effektivt marknadsföra en ort eller region. De ekonomigeografiska teorierna som förklarar ekonomisk aktivitet inom ett spatialt område, där människa och ekonomi är i samspel i det rumsliga förhållandet har vuxit sig allt starkare. Fokus i denna uppsats ligger därför på agglomerationsteorin för att förklara agglomerationsfördelar och lokaliseringprocesser.

1.4 Uppsatsen disposition

I kapitel två redogörs för uppsatsens metod, urval av material samt metoddiskussion. Därefter redovisas de teoretiska ramverken som ligger till grund för analysen i kapitel tre. I kapitel fyra ges en kortfattad bild av Region Skånes samlade strategier för regional tillväxt samt en genomgång av anläggningarna ESS och MAX IV. I kapitel fem analyseras Region Skånes övergripande utvecklingsidéer som de beskrivs i TITA. Med hjälp av ett teoretiskt ramverk om attraktivitet, tillväxtspridning och agglomeration analyseras så översiktsplanerna i de två valda case-kommunerna Lomma och Eslöv. I kapitel sex presenteras de slutsatser som kan dras av analysen och tillhörande diskussion.

2.0 Metod, metodologi och material

Följande avsnitt diskuterar valet av min metod och syftet är att redogöra hur jag gått tillväga i min analys. Uppsatsens material kommer redovisas och kort diskuteras för att läsaren ska få en bättre uppfattning av materialet, samt en motivering till urvalet. Därefter redovisas metodologiska verktyg med diskussion om för- och nackdelar.

2.1 Metodval och tillvägagångssätt

Som forskare har man önskan att skapa en djup analys och ökad förståelse kring ett fenomen genom kvalitativa metodval (Esiasson et al. 2012). Översiktsplanerna har därför analyserats med hjälp av kvalitativ textanalys och är därefter kompletterande med intervjuer. Genom att analysera rapporterna och översiktsplanerna får jag en uppfattning

om hur kommunerna planerar i förhållande till regionens strategier och om valda teorier är applicerbara i praktiken. Jag har läst texterna ett flertal gånger och genom valda citat stärker jag mina tolkningar av vad som sägs och inte sägs i materialet. Det är inte alltid tydligt hur strategier eller planering framgår och därför är noggrannhet viktig. Jag har därför valt citat utifrån min frågeställning om attraktivitet och teoretiska bakgrund.

Med hjälp av kvalitativ textanalys kan planering och handlingar studeras genom att undersöka hur språket används i kommunernas översiktsplaner. Metoden är väl lämpad för min undersökning. Jag kan utifrån hur rapporterna och översiktsplanerna är formulerade, analysera innehållet kopplat till etableringen av ESS och MAX IV och samtidigt se hur de förhåller sig till valda teorier. Genom att tolka språket och hur det används kan vi skapa en bild av hur respektive subjekt förhåller sig och uppfattar regionens aktuella position. Eftersom kvalitativa textanalyser formas efter personliga tolkningar, har jag kompletterat med semistrukturerade intervjuer från respektive kommun med förhoppning att resultatet ska stärka min analys. Kontakt skapades initialt genom e-post. Jag blev hänvisad till Anders Nyqvist, planeringschef i Lomma kommun och Peter Juterot, utvecklingsstrateg i Eslöv kommun. Ömsesidigt missförstånd i kommunikation, ledde istället till att jag fick möjlighet att göra en telefonintervju med Torsten Erlander, stadsarkitekt i Eslöv kommun. Jag fick godkännande till att spela in intervjun med Anders Nyqvist, vilket har underlättat transkribering. Däremot fick jag inte godkännande att spela in mitt telefonsamtal med Torsten Erlander, dock fick jag tillåtelse att höra av mig till honom för att komplettera eventuella oklarheter.

2.2 Material

Uppsatsens material består således till största del av tre dokument och rapporter – TITA, Lomma kommuns och Eslöv kommuns översiktsplaner. För att få en övergripande bild av regionens mål och arbete diskuteras Region Skånes (2014) rapport ”*Det öppna Skåne 2030*”, men fokus ligger på rapporten ”*Regional mobilisering kring ESS och MAX IV*” sammanställd av TITA (2012). Rapporterna är kompletterande tillvarandra, där skillnaden är att den senare berör specifikt mobilisering kring etableringen av ESS och MAX IV i regionen. Studien ”*ESS i Lund – Effekter på regional utveckling*” gjord av konsultföretaget PriceWaterHouseCoopers (2009) har

analyserats, eftersom deras undersökning haft stor påverkan på övrigt material. Vidare har jag valt att analysera Lomma kommuns översiktsplan och Eslöv kommun. En översiktsplan är det dokument, där kommunen redovisar hur man planerar för den fysiska miljön. Eftersom Eslöv kommuns översiktsplan är från 2001, har jag även analyserat kommunens fördjupning av planområdet Gårdstånga och Flyinge från 2013. Detta för att få en mer aktuell bild av planarbetet. Material från båda intervjuerna har använts för att stärka analysens innehåll och används frekvent, dock visar sig att mycket av intervjuernas resultat, är i likhet till det som formuleras i översiktsplanerna. För att stärka metoddiskussionen används Bergström & Boréus (2005) bok *”Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys”*. Det teoretiska ramverket har som utgångspunkt Josephine Rekers (2013) sammanställning av agglomerationsteorin i *”The ESS and the geography of innovation”*. Kapitlet ger en bra sammanfattning av agglomerationsteorin och framhäver fördelarna med etableringen av ESS. Vidare redovisas begreppet ”attraktivitet” med utgångspunkt från Thomas Niedomysl (2006) rapport *”Migration and Place Attractiveness”*. Kompletterande sekundärmaterial till ovanstående artiklar har använts och statistisk data över kommunerna har hämtats från www.ekonomifakta.se.

2.3 Urvalskriterier

Jag valt att analysera rapporten framställd av TITA och två kommuners översiktsplaner. Lomma och Eslöv är lämpliga kommuner med tanke på deras avstånd till Lund. Regionen har stora förhoppningar på att speciellt de i närliggande kommunerna ska kunna dra fördel av etableringen av ESS och MAX IV. Det är därför intressant att se om det tydligt framgår om kommunerna planerar en förberedelse för de uppskattade effekterna anläggningarna förväntas bidra med till regionen.

Valet av dessa två kommuner motiveras med följande argument. Båda kommunerna angränsar till Lunds kommun och har stor utpendling. Många boende arbetar i Lund och ESS och MAX IV skulle kunna öka möjligheterna för ytterligare arbetstillfällen för boende i respektive kommun. Med tanke på närheten skulle kommunerna kunna locka till sig fler boende och mindre företag i anslutning till regionens tillväxt. Genom att vara den attraktiva kommun där individer och företag väljer att lokalisera sig kan

kommunerna öka de kommunala skatteintäkterna, det är trots allt den största inkomstkällan kommunerna har. Vidare har jag valt Eslöv och Lomma medtanke på att de skiljer sig en del till boendepriiser, befolkningstillväxttakt, samt pendlingsalternativ och storlek. Lomma är en relativt liten kommun, medan Eslöv är betydligt större till ytan. Lomma har en högre befolkningsökning, nyföretagande och högre genomsnitt på högutbildade (Ekonomifakta [<http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/?region=1285&compare=1262>] 2015-12-29). En viktig skillnad är att Lomma saknar persontågstrafik, där Eslöv däremot har pågatåg i direkt anslutning till Lund. Ytterligare en viktig skillnad är att Eslöv har en stolthet i industrin som länge funnits i kommunen, medan Lomma kommun är stolta över att vara en mer eller mindre renodlad boendekommun.

2.4 Metoddiskussion

Översiktsplanerna sammanställs med planering för minst 20 år och framåt, men mycket kan förändras på vägen. Därför är det viktigt att ha i åtanke att Lommas översiktsplan är från 2010 och Eslövs från 2001. Med tanke på beslutet 2009, som fastställde att etableringen av ESS och MAX IV skulle lokaliseras till Lund, bör kommunerna revidera sina översiktsplaner. En kortare analys av Eslöv kommuns fördjupning av Gårdstånga och Flyinge samt intervjuer, har därför som avseende att komplettera aktuell planering kopplat till ESS och MAX IV.

En kvalitativ textanalys baseras till stor del av tolkningar, i detta fall tolkningar av utdragna citat från dokument och översiktsplaner, på så vis är det svårt att diskutera analysens trovärdighet eller tillförlitlighet i termer av validitet och reliabilitet (Bergström & Boréus, 2005). Validitet och reliabilitet ämnar klargöra en fullkomlig sanning, vilken är lättare att mäta i kvantitativa undersökningar. Validitet syftar till att stärka undersökningens trovärdighet genom att mäta det man avser att mäta. Kvalitativa studier saknar i stor utsträckning mätbar data, vilket gör att validitetsprocessen försvåras. Hög reliabilitet uppnås om resultatet av studien blir den samma, om undersökningen skulle upprepas av andra. Upprepas samma undersökning med samma resultat är intrasubjektiviteten god. Dock består kvalitativa textanalyser, som nämnts ovan, av individuella tolkningar, vilket innebär att resultatet troligen inte kommer att bli

det samma (Bergström & Boréus, 2005:34–37). Därför blir det centralt att diskutera huruvida begreppen är applicerbara på kvalitativa studier.

Genom mitt tillvägagångssätt har jag så gott som möjligt skapat god validitet och reliabilitet för min studie. Som sagt har jag valt ut citat från översiktsplanerna och kompletterar mina tolkningar med den information jag fått från mina intervjuer. Detta underlättar även för läsaren att följa mina resonemang och motivera mina tolkningar, dock är det inget som säger att resultatet hade blivit den samma om en likadan analys hade gjorts vid ett annat tillfälle. Eftersom analysen baseras på mina tolkningar av översiktsplanerna är det viktigt att vara självkritisk till de slutsatser som dras med tanke på att mina egna värderingar och preferenser kan styra min tolkning. Jag försöker därför vara transparent, genom att försöka åsidosätta personliga erfarenheter och värderingar.

3.0 Teori

Följande avsnitt behandlar det teoretiska ramverk som ligger till grund för analysen. Agglomerationsteorin bidrar till att förklara det ekonomigeografiska perspektivet för regional tillväxt, vilket i detta fall syftar till hur ESS och MAX IV ska fungera som en tillväxtmotor för ekonomin inom regionen samt hur lokaliseringsprocesser ska gynna regionen i helhet. Därefter redogörs begreppet attraktivitet, vilket är ett ledord i den regionala strategin samt kommunernas planering.

3.1 Agglomerationsteori

De tidigare studierna pekar på att lokalisering av verksamheter hade en prioritering av geografisk närhet till marknaden, detta för bland annat lägre transportkostnader. Däremot då infrastrukturen effektiviserats, har lägre transportkostnader och transaktionskostnader lett till att organisationer snarare prioriterar åtkomst och närhet till kunskapslärande och innovationsaktiviteter. Ekonomisk aktivitet tenderar idag att vara koncentrerad till specifika platser och det finns flera ekonomigeografiska begrepp som förklarar centraliserad ekonomisk aktivitet (Amin & Thrift, 1992; Malmberg & Maskell 2002). Exempel på dessa är; industriella distrikt (Harrison, 1992), kluster

(Porter, 1990), inlärningsregioner (Morgan, 1997), regionala innovationssystem (Cooke et al. 1997) och kreativa städer (Florida, 2002). Dessa teoretiska begrepp syftar till att förklara vilka drivande krafter som finns bakom agglomerationen av ekonomisk aktivitet.

Företag och organisationer lokaliserar sig nära andra företag för att ta del av agglomerationsfördelar² som uppstår vid en agglomeration snarare än isolation. Detta är den enklaste förklaringen att förstå agglomerationsekonomier. Vidare kan agglomerationsekonomier delas upp i två olika typer; *urbaniserade ekonomier* och *lokaliseringsekonomier*. Den förstnämnda innebär att företag och organisationer tar del av interna och externa fördelar genom närhet till den urbana marknaden. Företag placerar sig i närhet till en samling av lika och olika aktiviteter för att skapa delaktighet, samt få enkel åtkomst till en variation av efterfråga och utbud, vilket är viktigt för ekonomisk utveckling och innovation. Lokaliseringsekonomier tenderar snarare att skapa en miljö där liknande företag placerar sig i närheten till varandra för att gynna den specifika industrin i sin helhet. Detta för att ta del av sänkta resurskostnader, transaktionskostnader och öka tillgång till specialiserad arbetskraft. De två indelningarna ovan är svåra att urskilja med tanke på att de är baserade på samma faktorer inom en agglomerationsekonomi, nämligen samspelet mellan produktion, service och marknad inom ett begränsat geografiskt område (Dicken & Lloyd, 1990: 211-215). Agglomerationsekonomier har således även fördelar i form av delade kostnader inom infrastruktur och utbildningsinstitutioner, vilka är viktiga faktorer för kunskapsspridning och tillgänglighet av specialiserad arbetskraft. Arbetskraftstillgången och arbetsmöjligheterna blir breda inom en agglomeration, vilket skapar en attraktiv miljö där innovationsprocesser underlättas (ibid.).

De moderna ekonomierna idag klassificeras som *kunskapsekonomier*, vilket innebär att dagens industrier främst är kunskapsbaserade samt beroende av innovation och inlärningsprocesser. Utöver detta är den kunskapsbaserade ekonomin centraliserad och ekonomisk spridning tenderar att vara geografiskt lokaliserad till en viss radie runt olika

² Agglomerationsfördelar innefattar bland annat externa och interna fördelar för företag. De motsvarar tillgång till bland annat kvalificerad arbetskraft respektive sänkta transport- och transaktionskostnader. Begreppet är dock applicerbart på i sin helhet för att förklara samlokalisering. Se *Städer och tillväxt – Vad säger forskningen?* av Tillväxtanalys (2010).

agglomerationer eller tillväxtorter (Rekers, 2013). Som nämnts, är kunskapsspridning en viktig del av en agglomeration för att skapa innovation. Denna form av kunskap sprids inom ett kluster eller agglomeration via *local buzz*³, *tacit* och *codified knowledge*⁴ samt *pipelines*⁵ mellan företag, individer och organisationer (Stroper & Venables, 2004; Bathelt et al, 2004).

Silicon Valley i San Fransisco Bay Area och kunskapsklustret Medicon Valley i Öresundsregionen är två exempel där en stark integrering av kunskap och företag på lokal och global nivå skapar en innovationsrik miljö. Etableringen av ESS och MAX IV således utökar den innovativa miljön inom regionen där starka sammankopplingar mellan framförallt utbildningsinstitutioner, företag och anläggning ska fungera som en förstärkning av kunskapsklustret. Det krävs dock regionala processer för att stärka kunskapsspridningen inom en agglomeration, bland annat måste kunskap aktivt bli överförd till den lokala ekonomin. Det måste finnas en miljö som stärker interaktion och nätverk mellan olika aktörer, vilket ligger på den regional nivå att skapa. Detta är ett krav för att de externa fördelarna med ESS och MAX IV ska utnyttjas till fullo (Rekers, 2013).

3.2 Attraktivitet

Att kunna attrahera ny befolkning till olika platser är en grundläggande nödvändighet för regional utveckling. Då den demografiska problematiken ökat, oftast relaterad till den åldrande befolkningen, blir diskussionerna kring ämnet allt mer uppmärksammat. En minskning av de i arbetsför ålder som ska försörja den åldrande befolkningen är oroväckande (Region Skåne, 2015). Vikten av attraktivitet är ett måste för att platser ska kunna locka till sig arbetskraft samt stärka konkurrensen av handel, service och industri på lokal nivå som samtidigt stärker den regionala tillväxten (Florida, 2002). En mycket grundläggande faktor för kommunerna att öka attraktiviteten, är givetvis möjlighet att

³ "Local buzz" är informations- och kunskapsspridning som sker inom diverse mötesplatser genom att individer fångar upp "skvaller". Se Bathelt, H. Malmberg, A & Maskell, P. (2004).

⁴ "Tacit" och "codified knowledge" är två begrepp som förklarar kunskapsspridning. Det förstnämnda motsvarar praktisk inlärning och är vanligt förekommande på mikronivå. Det sist nämnda är information som kan ha spridning på makronivå. Se Stroper, M. & Venables, A. J. (2004).

⁵ "Pipelines" är ett begrepp som förklarar hur kunskap sprids mellan relaterade företag på global nivå. Se Bathelt, H. Malmberg, A & Maskell, P. (2004).

öka skatteintäkter och köpkraft inom kommunen genom ökad inflyttning (Malecki, 2004).

Likt agglomerationsteorin och lokaliseringsprocesser har individuella preferenser ändrats med tanke på effektiviseringen av infrastrukturen och sedan början på 1990-talet har nya faktorer en avgörande roll för migration. Avstånden är idag kortare och transportkostnader lägre, vilket gjort att individer inte är bundna till val av boende relaterat till arbetsmöjligheter. Den materiella efterfrågan har även minskat, vilket lett till att vi i större utsträckning söker efter immateriell efterfrågan. Det kan vara tillgång till fritidsaktiviteter, nöjen, lugn boendemiljö, bra skolor, närhet till hav etc. (Niedomysl, 2006:10–11).

Tidigare teoretiska perspektiv förklarar inte migrationsmönster enskilt, utan snarare som en del av den sociala teorin (se Findlay and Graham, 1991; White and Jackson, 1995; Graham and Boyle, 2001; Findlay, 2003). Dock har det tydligt bildats två motsvarande förklaringar för migration som går hand i hand. White (1980) diskuterar två filosofier, ”objektiv filosofi” och ”kognitiv filosofi”. I liknelse har även Boyle et al (1998) döpt dessa två dikotomier för ”determinist approach” och ”humanist approach”. Båda tolkningarna handlar om att det går att avgöra migrationsmönster, beroende på det geografiska området i sig eller individen. Den objektiva filosofin likt den deterministiska approachen handlar om att platsens karaktär är avgörande för en migrant och blir således ett rationellt val. Den kognitiva filosofin och humanist approach förklarar snarare hur individens nuvarande situation avgör flytt, samt att individen därför tar ett aktivt val var bosättning sker (Niedomysl, 2006:15–17).

Thomas Niedomysl (2006) framhäver två förhållningssätt, kompletterande till varandra, hur vi tolkar och förstår en plats attraktivitet, nämligen ”assumption-based place attractiveness” och ”statement-based place attractiveness”. Den först nämnda antar ett makroperspektiv. Om en plats har en stadig ökning i population jämfört med en annan plats med minskad ökning, antar vi per automatik att den plats som ökar i population är mest attraktiv. Dock måste detta antagande problematiseras till vad det är som orsakar ökningen. Om en plats har en positiv trend i population måste det finnas en förklaring

till varför. Detta antagande menar även att individer väljer plaster som är rationella och maximerar individens ekonomiska situation, alltså individers ”förutfattade” behov.

Vidare diskuterar Nedomysl (2006) ”statement-based place attractiveness” som innebär att preferenser är bestämda till varje individ som gör ett aktivt val av lokalisering. Detta betyder att vissa individer kan uppfatta en plats attraktiv, medan andra individer har andra preferenser och anser platsen mindre attraktiv (Nedomysl, 2006:19–20). Tre fundamentala aspekter framhävs i de två förhållningssätten där behov, krav och preferenser avgör var en migrant bosätter sig⁶. Behov är det som en plats måste kunna erbjuda som billigt boende, tillgång till arbete, krav kan vara bra skola till barnen eller goda pendlingsmöjligheter, medan preferenser är det lilla extra en plats kan erbjuda.

4.0 Bakgrund

Följande avsnitt ämnar ge läsaren en djupare förståelse av regionens samlade strategier för regional tillväxt. En kort introduktion till ESS och MAX IV ämnar redovisa hur anläggningarna ska fungera som en tillväxtmotor för regionen.

4.1 Region Skåne

Region Skåne är inte ett regionplaneorgan som Stockholmsregionen, utan fungerar snarare som ett vägledande organ för regionens kommuner gällande planering. Till skillnad från Stockholmsregionen, som har antagit en regionplan och därför har andra förutsättningar, verkar region Skåne som koordinator för Skånes 33 kommuner. Det finns således ingen enhetlig regionplan, utan snarare strukturerade strategier för regionen.

Region Skåne arbetar idag med strategier som gynnar den innovativa miljön (Region Skåne, 2014). Skånes tillväxt har de senaste årtionden bytt fokus från tillverkningsindustri till tjänsteindustri. Den kunskapsintensiva industrin som idag präglar och är ett kännetecken för regionen startade under 1980-talet. Ideon i Lund är ett

⁶ Thomas Nedomysl (2006) redovisar en ”attraktionspyramid” i *Migration and Place attractiveness*, som visar samspelet mellan behov, krav och preferenser hos individer.

av Sveriges största "Science Parks" som främjar innovation och utveckling inom högteknologiska branscher. Omstruktureringen är tydlig i den bemärkelsen att tjänstesektorn har ökat med cirka 10 % och tillverkningsindustrin minskat i samma grad (Hugosson, Hallenkreutz & Kempinsky, 2014).

I jämförelse med storstadsregionerna Göteborg och Stockholm, har kranskommunerna i Skåne en ojämnt fördelad tillväxt (Region Skåne, 2015). Detta förstärks av att kunskapsintensiva och expansiva företag tenderar att lokalisera sig nära större lärosäten (Rekers, 2013). Detta leder till att mindre kommuner en bit ifrån regionens ekonomiska centrum inte tar del av tillväxten som skapas. Ytterligare en negativ effekt för tillväxt sker sinsemellan kommunerna, där varje kommun vill attrahera en befolkning som är gynnsam för den lokala ekonomin. Detta innebär att Skåne inte får en samlad bostadsmarknad som kan möta alla gruppers behov. En effektivisering av pendlingsmöjligheter, bland annat fler stationer och kortare turtäthet, skulle både göra det möjligt och mer ekonomiskt lönsamt att bygga bostäder i fler delar av regionen. Länsstyrelsen, Trafikverket och Region Skåne har sammansällt en rapport *Stationsnära läge* (2010) som diskuterar fördelarna med att utnyttja befintliga tågstationer och tätorten runt omkring. Enligt rapporten skulle Skåne kunna förses med dubbelt så många bostäder än vad som finns idag genom enbart förtätning av tomma ytor en kilometer från pågatågsstationerna. Att länka samman de områden som idag är ojämnt fördelade med nödvändig infrastruktur är både socialt och samhällsekonomiskt värdefullt (Region Skåne, 2014:7).

Som tidigare nämnts har Region Skåne sammanställt en utvecklingsstrategi för regionen. Denna rapport kommer inte analyseras i vidare utsträckning än samspelet med TITA, Region Skånes sammanställda rapport om tillväxtmöjligheterna kopplat till ESS och MAX IV. Regionen har fem uppsatta mål som ska uppnås till 2030. Dessa är; (1) Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet, (2) Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor, (3) Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur, (4) Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster och (5) Skåne ska vara globalt attraktivt. Dessa mål grundar sig på hållbar utveckling där ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet är centrala i arbetet för regional tillväxt och utveckling, vilket även tydliggörs i kommunernas översiktsplaner (Region Skåne, 2014:6, 9).

Regionen ser stora möjligheter med ESS och MAX IV, vilka är viktiga grundstenar i regionens potentiella tillväxt. Nedanstående citat framhäver betydelsen ESS och MAX IV har för regionens strategier:

*”Vi ska använda ESS och MAX IV som hävstång för exempelvis näringslivsutveckling, samhällsplanering och bostadsbyggande”
(Region Skåne 2014:26).*

4.2 ESS och MAX IV som tillväxtmotor

ESS är en anläggning för materialforskning och livsvetenskaper, där neutroner används för att genomlysna olika material på atomnivå. Idag används neutroner inom olika forskningsområden såsom kemi, biologi, ingenjörsvetenskap, miljöteknik, energiteknik, arkeologi och life science. Utöver det kommer MAX IV ligga angränsande till ESS där röntgen, laser och synkronljus används för att bland annat undersöka levande celler (PWC, 2009).

Under förhandlingsperioden om var ESS skulle placeras sammanställde konsultföretaget Pricewaterhousecoopers (PWC) en rapport *ESS i Lund – effekter på regional utveckling* (2009). Baserat på både kvantitativa och kvalitativa studier redovisade PWC möjligheterna regionen kunde få om anläggningen skulle lokaliseras i Skåne. Denna rapport har haft en stor påverkan på Region Skånes utvecklingsstrategi. Skåne är redan en starkt präglad kunskapsregion med kluster inom medicin, IT och bioteknologi. Lokaliseringen av ESS skulle ytterligare stämpla regionen som ett ledande globalt nav för forskning och industri.

Den kvantitativa studien, gjord av PWC, redovisar potentiella siffror som anläggningen medför, om regionen lyckas ta tillvara på tillväxteffekterna. Exempelvis uppskattar man att enbart ESS kommer skapa en efterfrågan på 500 bostäder per år. Region Skåne uppskattar ett behov på 5 000 bostäder per år i hela regionen med ESS inräknat. Vidare kommer ESS att öka sysselsättningen med 700 arbeten per år. Detta är en total ökning av sysselsättningen med 2 900 personer per år i regionen. Utöver det beräknas 4 000 –

5 000 gästforskare komma per år (PWC, 2009; Region Skåne, 2014). I planområdet Lund NE/Brunnshög, beräknar Lunds kommun att 40 000 individer kommer bo, arbeta eller studera år 2040, alltså enbart i det området där ESS och MAX IV etableras (Lunds kommun, 2010).

Det finns tre fördelar som ESS kan bidra med till regionen. ESS kan fungera som en kunskapspipeline, vilken kopplar den lokala regionen till ett globalt vetenskapsnätverk. ESS kan locka till sig högutbildade individer som ökar den omfattning av specialiserad arbetskraft i regionen och vara en central tillväxtmotor för kunskapsspridning (Rekers, 2013). För att skapa denna kunskapsspridning och utbyte av information, måste ESS kopplas samman till de organisationer och institutioner som är intresserade av ett utbyte av ESS. Vetenskapsorganisationen är global, vilket innebär att investeringar inte behöver vara lokala. Det ligger alltså stor vikt i att öka medvetenheten bland lokala företag, universitet, institutioner och organisationer att investera i relaterad industri kopplat till ESS för att inte förlora potentiell ekonomisk aktivitet till globala konkurrenter (PWC, 2009; TITA, 2012).

Region Skåne har tillsammans med 42 andra offentliga aktörer i Skåne och Blekinge drivit projektet TITA – *Tillväxt och Innovation samt Tillgänglighet och Attraktivitet* under 2010-2012. Projektet har medfinansierats av EU och handlar om hur regionen ska ta tillvara och maximera den samhällsnyttan som ESS och MAX IV förväntas ha på regionen. Utöver det redovisas strategier och samarbeten som ska ta tillvara de spin-off-effekter som etableringen förväntas medföra (TITA, 2012). Rapporten redovisas och analyseras i kapitel fem.

5.0 Analys och resultat

Följande del redovisar regions Skånes sammanställda projekt TITA vilket sammanfattar betydelsen som ESS och MAX IV förväntas ha på regionen, samt analys av Lomma och Eslöv kommuns översiktsplaner.

5.1 TITA – Tillväxt och Innovation samt Tillgänglighet och Attraktivitet

”Vi vet nu inte bara vad som behöver göras utan även hur vi ska göra för att hela vår region ska få del av spin-off-effekterna från ESS och MAX IV” (TITA, 2012:5).

TITA består av en rad delprojekt med fokus på olika områden som exempelvis bostadsfrågor, infrastruktur och utbildning. Projektet förstärker diskussionen som PWC publicerade 2009, *ESS i Lund – effekter på regional utveckling*. Projektet är ett samarbete där det tydligt framgår att alla måste ta sitt ansvar för att regionen ska kunna ta del av den förväntade tillväxten som anläggningarna förutspås att ha.

Redan vid byggnationen skapas nya förutsättningar för regionen. Framtida drift av anläggningarna ger näringslivet en chans till betydande affärer och teknikspridning. Som tidigare nämnts finns det stora möjligheter med etableringen eftersom ytterligare spin-off-effekter stärker innovationsklimatet och höjer konkurrenskraften för näringslivet, utöver detta kommer forskningssamhället som redan existerar i regionen att stärkas. ESS och MAX IV kommer i sin tur även att leda till nya företagsetableringar och ökad inflyttning av människor med attraktiva kompetenser (TITA, 2012:7).

Genom sammanställningen av alla delprojekt, listar TITA fem strategier som regionen ska följa för att ta tillvara spridningseffekterna som ESS och MAX IV kan skapa. (1) Näringslivets konkurrens- och innovationskraft måste stärkas, (2) man ska bygga en stark utbildningsregion, (3) skapa dynamiska forskningsmiljöer, (4) öka tillgängligheten i hela regionen och (5) utveckla regionens internationella attraktivitet. Regionen måste alltså öka bostadsbyggandet och förbättra transportsinfrastrukturen för att kunna öka tillgängligheten till ESS och MAX IV. En viktig aspekt är att skapa en innovationsarena i materialvetenskap för att bilda en innovationsmiljö runt anläggningarna, vilket ska uppnås genom att stärka kopplingarna mellan industri, akademi och anläggningarna. Detta för att ta tillvara utbytet mellan forskning och industri (TITA, 2012:7-8).

Kopplingen mellan forskningsanläggningar och industri är viktiga för att ta tillvara på, vilket citatet nedan belyser.

”Nya forskningsanläggningar byggs och befintliga anläggningar behöver underhåll och på så vis finns alltid en marknad där specialiserade företag har möjlighet att leverera varor och tjänster” (TITA, 2012:33).

Det måste skapas en plattform där relevanta företag etableras, så att ytterligare arbetsmöjligheter skapas i regionen. Skulle inte detta nätverk bildas kommer forskningsanläggningarna enbart användas för ett ändamål, vilket är forskningen. Internationella fallstudier visar just att, spin-off-företag är viktiga för att kommersialisera produkter från forskningsresultat (TITA, 2012:37). Etableringen av underleverantörer i direkt koppling till ESS och MAX IV är således viktig. De industrier som kan bidra med utrustning, material, service och tjänster måste etableras för att regionen inte ska gå miste om ytterligare spin-off-effekter. Utöver den direkta kopplingen till anläggningarna i regionen, kan dessa företag bli ledande exportörer till andra anläggningar i världen, vilket gynnar den ekonomiska tillväxten i helhet. Idag saknas denna typ av bransch i Sverige och därför ger etableringen av ESS och MAX IV möjlighet till en expansion inom området (ibid.).

Det framgår tydligt att TITA argumenterar för den samhällsgeografiska vetenskapen och att innovationsprocesser är centrala för regional tillväxt:

”En öppen innovationsarena är ett begrepp för tvärvetenskapliga kopplingar mellan olika discipliner, sektorer och branscher där innovationsprocessen är i centrum” (TITA, 2012:38).

Ett syfte är att etableringen ska förstärka regionens kunskapskluster. Agglomerationer av arbetskraft och företag ska vara en naturlig del av regionen, vilka är en del av och skapar en stark innovationsmiljö. Här framhävs vikten av externa fördelar, vilka tenderar att förstärkas när företag samlokaliseras. Bland annat sprids humankapital när

specialiserad arbetskraft byter jobb. Externa och interna fördelar uppstår även mellan företag inom relaterade och icke-relaterade branscher om de är samlokaliserade. Dock är man även medveten i rapporten att spridning och samlokalisering tenderar att vara koncentrerad till ekonomiska centrum, trots effektiviseringen av infrastruktur. Företag kommer troligtvis därför att lokalisera sig i närheten till anläggningarna (TITA, 2012:71).

För att denna miljö ska byggas måste nya institutioner, laboratorier och omstrukturering av organisationer ske. De fallstudier som redovisas i TITA visar även att de regioner och anläggningar som lyckas med detta har större chans att få fler etableringar som gynnar den regionala tillväxten (TITA, 2012:46). Kompetensförsörjningen i regionen är därför en viktig aspekt för etableringsmöjligheterna:

”Detta skapar möjligheter för forskningsgenombrott, teknikutveckling och spridningseffekter till industrin [...] Finns inte kompetensen i regionen så finns det inte heller ingen anledning att etablera sig där” (TITA, 2012:40).

Det är idag ett underskott på tekniker, fysiker, kemister och civilingenjörer i regionen. En del av organisationsomstrukturering är alltså att öka intresset för dessa ämnen på grundskolenivå, utforma praktikplatser för gymnasie- och universitet studenter. Det är inte bara regionen som ska erbjuda utbildning inom området utan alla universitet i Sverige måste erbjuda bredare utbildningsmöjligheter. Det finns alltså även ett statligt ansvar eftersom det behövs stöd för dessa omstruktureringar (TITA, 2012:40–43).

Företagens etablering och kompetensförsörjning går givetvis hand i hand med bostadsmarknaden. Gästforskare som stannar längre tid har individbaserade behov gällande fritidsaktiviteter och livet utanför arbetet. Många tar dessutom med sina familjer, vilket ökar efterfrågan på annan service som bland annat internationella skolor. För att gästforskare ska integreras snabbt i samhället behövs ett utbud i området kring anläggningarna med boendeanternativ, kontor, fritidsaktiviteter, laboratorier och restauranger (TITA, 2012:47). De som flyttar hit i direkt koppling till ESS och MAX IV ger relativt liten påverkan på regionens arbets- och bostadsmarknad. Gästforskare

kommer med stor sannolikhet att lokaliseras i närheten av anläggningarna. Potentialen ligger i de spin-off-effekter som man vill uppnå i regionen. Den grupp man vill kunna tillgodose boendemöjligheter till är studenter, turister, kongressdeltagare, personal i offentlig och privat tjänstesektor samt tillverkande företag och nyetableringar (TITA, 2012:47, 54). Regionen måste kunna erbjuda attraktiva boendeorter med god kommunikation och ansvaret är delat mellan regionen, kommuner och privata aktörer:

”Hur stora effekterna blir beror nämligen på hur väl kommunerna, regionen och övriga aktörer tillsammans lyckas mobilisera kring ESS och MAX IV” (TITA, 2012:54).

Ett problem som tydligt ligger som ett hinder för bostadsbyggandet är att mycket mark är privatägt idag. Kommuner har därför svårt att bygga bostäder i den utsträckning som önskas på regional nivå. I TITA framgår det dock att många byggherrar inte har ESS och MAX IV på agendan. Det är många som tror att den efterfrågan som skapas av anläggningarna har liten betydelse och kan mättas av bostadsmarknaden som den ser ut idag. Brist på bostäder skulle hämma de spin-off-effekter från anläggningarna man vill ta tillvara. Kopplingarna mellan bostadsfrågan och kompetensförsörjningsfrågan är komplexa och många. Exempel till vad brist på bostäder kan leda till är bland annat att finns inte billiga boendalternativ kommer studenter att välja andra studieorter. Finns det inte attraktiva familjebostäder till rimliga priser kommer nyexaminerade och doktorander att flytta dit där karriär och familjeliv går ihop. Individer och entreprenörer med nya affärsidéer kommer etablera sig på annan ort om det inte finns goda möjligheter till boende och pendling för anställda. På så vis går regionen miste på den högutbildade kompetens som är ett måste för både anläggningarna och kringliggande näringsliv. Det är kompetensen som gör regionen attraktiv och innovativ, eller som TITA benämner det – *the place to be* (TITA, 2012:56).

För att inte verksamheter och boende ska koncentreras till Lund och Malmö måste alltså kommunerna aktivt jobba för att skapa attraktiva knytpunkter, boendemiljöer, arbetsplatser, service, samt handel och god kommunikation. Som tidigare nämnts förespråkar Länsstyrelsen, region Skåne och trafikverket en förtätning av områden med pågatågsstationer, vilket även är tydligt i TITA (TITA, 2012:57–58). För att få en

spridning i regionen av företag och arbetskraft är det alltså en förutsättning att kommunerna kan erbjuda attraktiva boendemiljöer med pendlingsmöjligheter.

Det unika med ESS och MAX IV är att man har möjlighet att från grunden skapa den plattform som är nödvändig för regional tillväxt, det vill säga skapa en koppling mellan forskning och industriell verksamhet (TITA, 2012:71). Innovation och tillväxt skapas som tidigare nämnts genom interaktion mellan individer, aktörer och organisationer. För att denna effektivitet och spridning därför ska ske, krävs det att det finns välstrukturerade relationer mellan olika organisationer i regionen (Rekers, 2013). Det framgår således tydligt att agglomerationsteorins resonemang går att applicera på TITAs samlade strategier.

5.2 Lomma kommun

5.2.1 Attraktivitet

En genomgång av Lomma kommuns översiktsplan visar att kommunen aktivt jobbar för att vara en attraktiv kommun. Men skillnad från de regionala strategierna som fokuserar mycket på tillväxt, framhävs istället begreppet *balans*. Anders Nyqvist, planeringschef i Lomma kommun, förnekar inte att tillväxt är viktigt, men som en attraktiv boendekommun, är balans viktigare; ”*det handlar väldigt mycket om att vi slår vakt om dem värden som finns i kommunen*”. Vidare menar han att om kommunen skulle bygga så mycket som marknaden vill, skulle man bygga bort attraktionsvärdet som finns i kommunen (personlig intervju med Nyqvist, 2015-12-08). Det som gör Lomma till en attraktiv kommun är just de immateriella värden som Thomas Niedomysl (2006) diskuterar, nämligen naturvärden, friluftsliv och grönområden. Kommunen har även en majoritet av barnfamiljer, vilket beror på den höga kvaliteten på skolor och förskolor. Närhet till Lund och Malmö där tillgång till universitet och en bred arbetsmarknad finns är till fördel för kommunens invånare:

”I Lomma kommun kombineras fördelarna med det storstadsnära läget med livskvaliteten av att bo i mindre samhällen med närhet till både vatten och öppna landskap.

Närheten till universitet och högskolor, tillgängligheten till en stor arbetsmarknad och möjligheterna till rekreation och friluftsliv gör Lomma till en attraktiv boendekommun” (Lomma kommun, 2010:26).

Lomma har länge varit en attraktiv kommun. En sammanställning av befolkningstillväxten i kommunerna som gjordes för några år sedan, visade att Lomma var den kommun som hade störst tillväxt i hela landet, med Stockholmsregionen som undantag. Än idag ligger Lomma i topp när det gäller bostadsbyggandet (personlig intervju med Nyqvist, 2015-12-08). För att den önskvärda balansen ska finnas har man därför valt att försöka minska på befolkningsökningen i kommunen eftersom den helt enkelt inte anses vara hållbar. Kommunen anspelar alltså på att vara en plats som har ”assumption-based place attractiveness” där kommunen upplevs som attraktiv från ett yttre perspektiv. Lomma kommun attraherar många individer, vilket leder till att de med stor sannolikhet kan ta del av individer som kommer i samband med etableringen av ESS och MAX IV. Det är tydligt att kommunen är medvetna om deras position i översiktplaneringen då den framhäver deras attraktivitet från boendesynpunkt:

”Lomma kommun är mycket attraktiv ur boendesynpunkt. Det finns goda förutsättningar att öka folkmängden i kommunen” (Lomma kommun, 2010:66).

Som nämnts tidigare kompletterar ”statement-based place attractiveness” ovanstående, eftersom det trots allt är individer som från grunden gjort ett aktivt val var de vill bosätta sig (Niedomysl, 2006). Lomma kommun tillgodoser de behov, krav och preferensen individer efterfrågar, vilket i sin tur har lett till en hög befolkningstillväxt. Med andra ord, en plats eller ort med hög befolkningstillväxt anses per automatik som attraktiv. Kommunen har även utnämnts till Sveriges kvalitetskommun år 2007, årets boendekommun samt årets skolkommun (Lomma kommun, 2010:20). Det framhävs tydligt i översiktsplanen, vilket vidare ger marknadsföring åt kommunen och förstärker ”assumption-based place attractiveness”.

Lomma kommun har en befolkningsstruktur där barnfamiljer är dominerade. Utbudet av hyreslägenheter är låg och det är man medveten om:

*”Det finns emellertid fortfarande en tydlig brist på hyreslägenheter som till exempel passar ungdomar och äldre”
(Lomma kommun, 2010:66).*

För att öka utbudet av boende, innefattar planarbetet en förtätning av centrumområden. Mer än hälften av den planerade utbyggnaden i kommunen koncentreras till Lomma Hamn och planeras stå klart 2020. Nya byggnader planeras och är avsedda till butiker, kontor och andra verksamheter. Ett flertal bostäder planeras i nya kvarter där ett utbud av bostadsrätter och hyresrätter i olika storlekar tillgodoses. Även Hamntorget får en utökning av lokaler för verksamheter och restauranger och längs med Alnarpsvägen planeras fler hyreslägenheter (Lomma kommun, 2010:68). Kommunen tar således hänsyn till aktuella behov och efterfrågan från olika grupper i planeringen. Dock förutspås att den fortsatta inflyttningen av barnfamiljer kommer vara dominerande (Lomma kommun, 2010:65, 69).

5.2.2 Agglomerationsfördelar

Trots att planeringen inte har en direkt koppling till etableringen av ESS och MAX IV, finns det goda möjligheter för kommunen att ta del av potentiell spridningseffekt anläggningarna förväntas skapa. Planeringschef Anders Nyqvist påpekar dock att han inte tror att forskare kommer välja att bosätta sig i Lomma, utan snarare i Lund med närhet till anläggningarna eller kommuner i anslutning till anläggningarna, så som Eslöv kommun. Vidare framhäver han att andra kommuner får ta ett delat ansvar gällande korttidsboende och hyreslägenheter, detta med tanke på kommunens restriktioner, så som storlek och hänsyn till riksintressen (personlig intervju, Nyqvist, 2015-12-08).⁷

Utbyggnaden av lokaler avsedda för kontor och mindre verksamheter är en förutsättning för att attrahera nyföretagande och Lomma är sjätte högsta nyföretagande kommun i

⁷ Riksintressen är områden som ligger i rikets intresse och ska skyddas mot åtgärder som kan komma i konflikt med samhällsintressen. De innefattar värdefull mark- och vattenresurser så som exempelvis naturområden, kulturvärden, transportleder, odlingsbar mark etc. Länsstyrelsen Skåne, 2015-01-10.

Sverige idag (Ekonomifakta [<http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/?region=1285&compare=1262>] 2015-12-29). Det framgår tydligt i översiktsplanen vilken typ av företag som är dominerande i kommunen:

”Det finns ungefär 1900 företag registrerade i Lomma kommun, 100-120 nya företag startas varje år [...] Dominerande branscher för etablerade, och även nystartade, företag är konsultverksamhet och företagstjänster, följt av parti- och detaljhandel” (Lomma kommun, 2010:71).

Återigen finns det ingen tydlig betoning i planeringen att lokaler och kontor är ämnade för nyföretagande och verksamheter med koppling till etableringen av ESS och MAX IV. Översiktsplanen har snarare en framförhållning till den generella tillväxten regionen har idag. Vidare är SLU i Alnarp är en av kommunens största arbetsgivare och trots att översiktsplanen inte antyder på kopplingar till ESS och MAX IV, har enligt planeringschefen, kommunen förhoppningar på att forskning och utveckling kan ta del av spridningseffekter från anläggningarna och relaterade verksamheter (personlig intervju, Nyqvist, 2015-12-08). En passiv planering finns således i området för att kunna tillgodose studenter och forskare med boende:

”Om efterfrågan finns, kan också flera bostäder byggas för studenter och forskare med fler i Alnarp” (Lomma kommun, 2010:69).

Kommunen har landets tredje högsta antal högskoleutbildade (Ekonomifakta [<http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/?region=1285&compare=1262>] 2015-12-29). Återgår vi till planeringen av Lomma centrum, kan den dominerande konsult- och företagstjänstebranschen vara till stor fördel för kommunen. Lomma centrum kan fungera som den innovativa miljö som uppmuntras av TITA. Agglomerationsteorin går således att appliceras på planarbetet, där en samlokalisering av konsultföretag och andra verksamheter kan skapa interna fördelar likt en lokaliseringsekonomi. Tillgång till kunskapsintensiv arbetskraft attraherar fler företag till kommunen och Hamntorget kan bli den innovativa mötesplats

där kunskapsspridning uppmuntras och innovativa processer underlättas, vilket gör att externa fördelar skapas i kommunen (Dicken & Lloyd, 1990). Värt att påpeka igen är att planeringen inte tar hänsyn till etableringen av anläggningarna och planarbetet ämnar tillgodose den kommunala och regionala tillväxten i sin helhet:

”Med den utveckling av Lomma Hamn och Lomma centrum som pågår kommer andelen sysselsatta inom handel och service i Lomma att öka” (Lomma kommun, 2010:73).

Dock kan planeringen tolkas med resonemang från agglomerationsteorin och möjligheterna finns där spin-off-effekter från anläggningarna mycket väl kan lokaliseras till Lomma kommun.

Vidare, som vid återkommande tillfällen påpekas, uppmanar TITA kommuner att sitt ansvar för att spin-off-effekterna inte ska gå förlorade med etableringen av ESS och MAX IV. Planering för att kunna tillgodose företag och industrier med anknytning till anläggningarna uppmuntras (TITA, 2012). Ett stort problem dock, som många kommuner har, är att mycket mark är ägt av andra aktörer än kommunen själva. Likväl ska riksintressen tas till hänsyn i planarbetet (personlig intervju, Nyqvist, 2015-12-08). På så vis blir kommunens planering begränsad och stor vikt läggs på förtätning av befintliga tätorter. Översiktplanen framhäver dock områden som är lämpade för eventuell utbyggnad:

”Området mellan E6 och Malmövägen i Lomma lämpar sig väl för verksamheter, tillgängligheten från E6 är god” (Lomma kommun, 2010:73).

Anders Nyqvist (personlig intervju, Nyqvist, 2015-12-08), påpekar återigen att man inte aktivt planerar för etableringen av anläggningarna. Kommunen förhåller sig passivt till etableringen och antar en ”vänta och se” position. Enligt ovanstående citat går det dock att tolka att möjligheterna finns. Problemet som sagt är att marken i stor utsträckning är privatägd, vilket försvårar planarbetet för ytterligare boende- och verksamhetsområden.

Skanska äger exempelvis en stor andel mark i kommunen som är lämplig för denna typ av utbyggnad, men inga aktuella planer finns.

Vidare framgår det tydligt i översiktsplanen att kommunen är medveten om deras geografiska läge:

*”Lomma ligger bra till ur kommunikationssynpunkt trots avsaknad av spårburen kollektivtrafik [...] Det centrala läget i en växande och tätbefolkad region ger goda möjligheter när det gäller utbud av arbetsplatser, utbildning, kultur och fritid”
(Lomma kommun, 2010:22).*

Med ovanstående citat framhävs agglomerationsteorins lokaliseringsprocesser där effektiva transportmöjligheter är viktiga för spridning av arbetskraft och tillgång till arbetsmarknader. Som tidigare diskuterat är avstånd och rese- och transportkostnader betydligt lägre idag. Detta gör att individer och företag har större möjligheter och fler alternativ för lokalisering och ändå ta del av agglomerationsfördelar. Med tanke på närheten till Lund och Malmö, framgår det i planarbetet att nyföretagsetablering inte är en prioritet, trots det höga antalet nystartade företag (majoriteten är ensamföretag). Kommunen siktar först och främst på att vara en boendekommun. Detta beror troligtvis på att utpendlingen är hög och köptrohet inom kommunen är låg:

”Köptroheten i Lomma kommun är låg, 63 procent för dagligvaror och 28 procent för sällanköpsvaror [...] Lommas invånare arbetar i hög utsträckning på annan ort och gör sina inköp på sina respektive arbetsorter, vilket försvårar lönsamhet inom kommunen för dessa branscher” (Lomma kommun, 2010:74).

Kommungränser har inte heller lika stor betydelse idag, med tanke på infrastrukturen, vilket Anders Nyqvist (intervju, 2015) nämner. Han framhäver därför att en utökning av spårburen kollektivtrafik är av stor betydelse för kommunen. Detta för att kunna tillgodose andra pendlingsalternativ än bil. Det viktigaste för att koppla samman

regionen är kollektivtrafiken och infrastrukturen, vilket framgår av TITA (2012). Lomma kommun är fullt medvetna om detta och jobbar för att förverkliga Lommabanan och ytterligare utbyggnad av vägar. På så vis kan boende i större utsträckning pendla till Lund och Malmö:

”... persontågstrafik på Lommabanan innebär förbättrade pendlingsmöjligheter till och från Lomma kommun. Utvecklingen av infrastrukturen och kollektivtrafiken i regionen är några av de viktigaste frågorna i kommunens översiktsplanering” (Lomma kommun, 2010:24).

Kunskapsförsörjning är viktig för att attrahera företag och entreprenörer till regionen och Lomma kommun kan således vara den kommun som lyckas attrahera kunskapsintensiv arbetskraft, som skapar externa fördelar för företag och verksamheter, oavsett om de är lokaliserade i Lomma eller Lund. Genom attraktiva boendeorter så som Lomma och effektiv infrastruktur, skapas agglomerationsfördelar för både individer och företag i regionen, vilket stämmer överens med resonemangen framlagda i agglomerationsteorin (Dicken & Lloyd, 1990; Rekers, 2013).

5.3 Eslöv kommun

Eslöv kommuns översiktsplan är från 2001, det betyder att etableringen av ESS och MAX IV inte fanns på agendan vid sammanställningen av översiktsplanen. Det planarbete som redovisas i översiktsplanen är därför helt i samspel med den regionala tillväxten i helhet. Kommunen har däremot gjort en fördjupning av planområdet Gårdstånga och Flyinge (2013). Det är inget planarbete som är godkänt av kommunfullmäktige och används enbart för att stärka potentiell planering kopplat till etableringen av anläggningarna.

5.3.1 Attraktivitet

Eslöv kommun är till ytan en betydligt större kommun än Lomma. De lider som många andra stora kommuner av glesbygdsproblemet, det vill säga, migration från glesbygden.

Det beror till stor del på att den yngre befolkningen flyttar in till Eslöv centrum eller andra större orter. Det är dock ett problem som först och främst återspeglar norra delarna av Eslöv. Södra delarna av Eslöv angränsar till Lunds kommun och ingår tydligt i det expansiva Skåne. Gårdstånga och Flyinge ligger dessutom ungefär sex kilometer från det planerade området av ESS och MAX IV och skulle kunna bli en naturlig förlängning av Lund NE/Brunnshög. En plats där forskare, individer och företag samlokaliseras med närhet till anläggningarna (Eslöv kommun, 2001; 2013).

”Bra bostäder, trygg uppväxtmiljö och kvalitet i skolan – det är därför barnfamiljer flyttar till Eslöv” (Eslöv kommun, 2001:6).

Med ovanstående citat kan vi delvis kartlägga de värden som gör Eslöv kommun attraktivt. Eslöv är, som de flesta kranskommunerna till Lund, i första hand en boendekommun som attraherar många barnfamiljer. Torsten Helander, stadsarkitekt från Eslöv kommun, instämmer med att det är den trygga boendemiljön och kvaliteten i skolan som utgör dragningskraften. En stor skillnad mellan Lomma och Eslöv är att boendepriiser generellt sätt är lägre i Eslöv (telefonintervju, Helander, 2015-12-28). Det gör att Eslöv har möjlighet att attraherar en större grupp av individer med olika ekonomisk bakgrund.

Medelnsnittsåldern är den samma som i Lomma men kommunen som helhet har en lägre befolkningsökningstakt (Ekonomifakta [<http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/?region=1285&compare=1262>] 2015-12-29). Den lägre befolkningsökningstakten kommunen har kan eventuellt vara ett tecken på att kommunen inte uppfattas som attraktiv av majoriteten, det vill säga ”assumption-based place attractiveness” som Niedomysl (2006) diskuterar. Det som framgår tydligt i planarbetet dock är att kommunen är medveten om de värden som skapar ”statement-based place attractiveness”. Planarbetet innehåller därför utbyggnad av de behov, krav och preferenser individer efterfrågar för att öka attraktiviteten. Vidare framgår det enligt nedanstående utdrag från översiktsplanen att Eslöv vill fungera som en aktiv småstad med stort utbud för att skapa attraktivitet:

”Eslöv ska vara en aktiv småstad i en expansiv storstadsregion. I Eslöv ska invånare och besökare mötas av en grön miljö, en livfull handel, ett trivsamt kulturliv, ett varierat näringsliv och ett tryggt boende.” (Eslöv kommun, 2001:5).

Eslöv växte fram som ett av landets största handelscentrum under 1800-talet. När sedan järnvägsspåren kopplade ihop orten med Lund och Malmö minskade de ekonomiska aktiviteterna (Eslöv kommun, 2001:23). Det som går att tolkas i planarbetet är att kommunen åter vill få tillbaka det attraktionsvärde som tidigare fanns.

5.3.2 Agglomerationsfördelar

Det är tydligt att kommunen aktivt arbetar för att öka företagsetablering för att stärka näringslivet:

”Skapa förutsättningar för goda utvecklingsmöjligheter i hela kommunen. Förbättra förutsättningar för företagande och etableringar som ökar näringslivets bredd och stryka” (Eslöv kommun, 2001:26).

Planarbetet innefattar att lokaler för kontor, mindre verksamheter och industri ska finnas tillgängligt och hyresrätter samt bostadsrätter i flerbostadshus är planerade till 2020. Större delen av dessa lokaler ligger i anslutning till tätområden. Likt Lomma centrum är det Eslöv centrum som står för större delen av utbudet av kontor, verksamheter för handel och utbyggnad av bostäder (Eslöv kommun, 2001:29). Eslöv har i utkanten av tätorten industriområden som är lämpade för större verksamheter. Gustavlund är exempelvis ett område som Region Skåne, genom markregister Syd, rekommenderar som potentiellt verksamhetsområde för industri kopplat till ESS och MAX IV (TITA, 2012). Trots att planarbetet är från 2001 och inte beräknar eventuella spin-off-effekter som ESS och MAX IV förväntas medföra, fungerar den väl ihop med regionens nuvarande planer.

Eslöv kommun har en negativ självförsörjningsgrad och genom att öka möjligheterna för nyetablering, vill man behålla köpkraften i kommunen (Eslöv kommun, 2001:32). Detta i sin tur kan attrahera ytterligare etablering av företag, som ser fördelar i den potentiella marknaden. Agglomerationsteorins grunder kan således appliceras i planeringen, där fler företagsetableringar sker med tillgång till arbetskraft och konsumenter (Dicken & Lloyd, 1990). Verksamheter kan se både interna och externa fördelar med att lokalisera sig i Eslöv där utbudet finns. Eslöv har dessutom fördelar i det geografiska läget, vilket även framgår i planarbetet:

”Det strategiska läget gör kommunen till en attraktiv etableringsort för företag och industrier” (Eslöv kommun, 2001:6).

I samband med närheten till Lund, inkluderar kommunen planarbete kopplat till etableringen av ESS och MAX IV. Kompletterande fördjupning av Gårdstånga och Flyinge visar kommunens intresse att kunna erbjuda boende till den förväntade arbetskraftsökningen anläggningarna förutspår att ha:

”Flyinge och Gårdstånga skulle kunna erbjuda tillfälligt boende [...] som vänder sig till tillfälligt arbetande vid t.ex Lund tekniska högskola, Lunds universitet, Sveriges lantbruksuniversitet i Flyinge och ESS” (Eslöv kommun, 2013:30).

Kommunen vill således ta tillvara de möjligheter som finns med etableringen. Det återkommande problemet, att mycket mark inom kommunen är privatägt, försvårar förverkligandet av planarbetet. Enligt stadsarkitekt Torsten Helander (intervju, 2015-12-17) har dock många markägare visat stort intresse för vad etableringen kan medföra. Ett välfungerande samarbete mellan kommunen och markägare kan mycket väl leda till att företagsetablering och boende lokaliseras i området. I fördjupningen framgår också att kommunen vill anta ett offensivt förhållningssätt till planområdet:

”Kommunen vill genom denna plan inta ett offensivt förhållningssätt som speglar den utveckling som pågår och väntas ske i regionen” (Eslöv kommun, 2013:4).

Kommunen föreslår kombinera boende och lokaler i Gårdstånga och Flyinge. Det ska leda till en blandstad med kreativa mötesplatser och god anknytning till Eslöv centrum och Lund. Som tidigare nämnts är avståndet till anläggningarna från planområdet enbart sex kilometer. Utbyggnaden av Gårdstångarondellen på E22, ger boende i Gårdstånga och Flyinge tillgång till ”super bussar”, vilket effektiviserar pendling för närliggande bostadsområden. Det planerade resecentrum med pendlingsparkering vid rondellen, gör Gårdstånga och Flyinge till ett lämpligt bostads- och företagsområde med anknytning till anläggningarna (Eslöv kommun, 2013:28). Dessutom skapas förutsättningarna för att kunna ta del av de direkta effekter som etableringen av ESS och MAX IV förväntas medföra.

Infrastrukturen är som tidigare nämnts en viktig förutsättning för att regionen ska fungera som en sammanhängande bostads- och arbetsmarknad (Region Skåne, 2014). Pågatågsstationen i Eslöv ger goda möjligheter för ut- och inpendling till kommunen. Tillgängligheten till arbetsmarknaden i Lund och Malmö innebär att boende enkelt kan ta del av arbetsmöjligheter i regionen.

Översiktsplanen från Eslöv kommun lyfter fram utbildning som en viktig del för att kunna öka attraktionsvärdet i kommunen:

”Det är angeläget att Eslöv behåller sin plats som en populär tjänstgöringsort för lärare och en förutsättning för att kommunen ska kunna bygga upp en av landets bästa skolor” (Eslöv kommun, 2001:6).

Kommunen framhäver även i planarbetet att de vill profilera sig inom ovanstående sektorer gällande utbildning, dock påpekas vikten av att kunna anpassa utbildning i nära samarbete till universitet och näringsliv (Eslöv kommun, 2001:6). Detta är något som stämmer väl överens med kompetensförsörjningsstrategin framlagd av TITA.

Kommunerna ska aktivt arbeta med att öka intresset på grundskolenivå för relaterade yrken till ESS och MAX IV samt tillhörande verksamheter. Detta för att öka kunskapsintensiv arbetskraft till relaterande industri (TITA, 2012). Kvalificerad utbildning på eftergymnasial nivå leder vidare till att kommunen blir en attraktiv etableringsort, vilket betonas i översiktsplaneringen:

”Kunskapsintensiva företag ska lockas hit bl a genom satsningar på utbildning och samverkan mellan näringsliv och gymnasieskola [...] när Eslöv breddar sitt näringsliv finns det plats för alla.” (Eslöv kommun, 2001:6).

Eftersom översiktsplanen är från 2001, går det inte att direkt koppla planarbetet till ESS och MAX IV. Däremot är det tydligt att kommunen planerat för den regionala tillväxten i helhet och resonemang framlagda i agglomerationsteorin går att applicera på planarbetet. Kommunen strävar efter att öka antalet högutbildade, utbildning som dessutom är anpassad till näringslivet. Tillgång till högutbildad arbetskraft attraherar företag som ser interna fördelar med lokalisering i Eslöv och närhet till liknande branscher. Den ökade företagsetableringen leder till stort utbud av kvalificerad arbetskraft som i sin tur leder till externa fördelar. Eslöv centrum med ett brett utbud av restauranger och kaféer kan sedan fungera som en mötesplats för kunskapsutbyte där innovationsprocesser underlättas. Kommunens planarbete omfattar således nödvändiga verktyg för att främja lokal tillväxt och skapar förutsättningar som kan ta tillvara de spin-off-effekter ESS och MAX IV förväntas medföra, oavsett om det är medvetet planerat eller inte.

6.0 Slutsats och diskussion

Avslutande kapitel sammanställer och diskuterar de slutsatser som har framkommit i analysen samt besvarar uppsatsens forskningsfrågor.

Den första forskningsfrågan berör hur regionen arbetar för att ta tillvara de spin-off-effekter regionen förväntas få med etableringen av ESS och MAX IV. Det framgår

tydligt att ett delat ansvar på regional och kommunal nivå måste tas. Skåne ska vara den region som erbjuder kunskapsintensiv arbetskraft som attraherar nya företag till regionen. Fungera som en samlad bostads- och arbetsmarknad som attraherar kvalificerad arbetskraft och därmed bli ett globalt nav inom forskning och industri.

Studiens andra forskningsfråga berör hur kommuner skapar *attraktivitet*. Vad som framgår i analysen är att kommunerna har planmonopol på planering, det är således upp till kommunerna att skapa attraktivitet. I samspel med ovanstående, besvaras studiens tredje frågeställning där agglomerationsteorin visar sig vara applicerbar på både regionens samlade strategier, samt kommunernas översiktsplaner. En slutsats som kan dras baserat på analysen, är att agglomerationer skapas när en ort eller region blir attraktiv och vice versa, vilket gör att de samverkar. Kranskommunerna till Lund fungerar först och främst som boendekommuner, där Lund och Malmö erbjuder det största utbudet av arbetstillfällen. Vad som tydligt framgår i TITA och översiktsplanerna är att attraktivitet ur boendesynpunkt motsvarar tryggt boende, bra förskolor och skolor, ett utbud av fritidsaktiviteter, rekreationsområden, grön- och naturområden, närhet till högre utbildning och arbetsmarknad och god tillgång till kollektivtrafik. Det är dock inte möjligt att renodlat lista de värden som skapar attraktivitet, då behov, krav och preferenser är individuella faktorer. Det finns även ekonomiska faktorer med attraktionsvärde, till exempel boendepreiserna. Dock framhävs inte dessa i planarbetet som faktorer för att skapa attraktivitet. Utöver detta, då infrastrukturen har effektiviserats, har individer idag en större möjlighet att arbeta på en annan ort än där man väljer att bosätta sig.

Ett av regionens mål är att bli en attraktiv etableringsort för företag och ESS och MAX IV ska bidra till regionens attraktivitet, vilket framgår i analysen. Etableringen av anläggningarna förväntas därmed skapa spin-off-effekter i regionen. För att inte gå miste om tillväxtmöjligheterna ska därför kommunerna inkludera planering för företagsetablering. Dock finns det inget som indikerar på att kommunerna aktivt planerar för etableringen i de antagna översiktsplanerna. Detta då det inte går att förutspå de exakta effekterna av etableringen. Problematiken ligger i att å ena sidan finns det risk för överplanering och å andra sidan kan regionen förlora de spin-off-effekter anläggningarna förväntas medföra om kommunerna inte har en viss

förberedelse. Vad som dock framgår i analysen är att kommunernas planarbete stämmer väl överens med regionens allmänna befolkningsökningstakt och ekonomiska tillväxt. Vidare är det viktigt att betona kommunernas egenintresse, som innebär att varje kommun aktivt planerar för att öka kommunens invånarantal och företagsverksamheter. Detta för öka de kommunala intäkterna.

Det ligger ett stort ansvar på kommunerna att planering innefattar föreberedelser för etableringen. Problematiken ligger i det faktum att mycket av den mark som ligger inom kommunerna, vilken till stor del är lämplig för utbyggnad, ägs av en annan part. Detta innebär att trots att kommunerna planerar för att utöka antalet bostäder och öka företagsetablering, hindras planarbetet om de privata ägarna saknar intresse. Vidare måste riksintressen tas till hänsyn i planarbetet, vilket ytterligare försvårar kommunernas planering. Den ”frihet” kommuner har genom planmonopolet, innefattar således en hel del restriktioner.

En bred arbetsmarknad med kunskapsintensiv arbetskraft är en förutsättning för tillväxt och det är viktigt att ta tillvara den befolkningsökning som finns i regionen. Högutbildad arbetskraft är eftertraktad av företag och regionen är som tidigare nämnts känt som ett kunskapskluster. Om det finns goda utbildningsmöjligheter kommer fler individer att välja regionen, vilket ytterligare ökar den kunskapsintensiva arbetskraften och företag ser därmed fördelar med att lokalisera verksamheter i regionen. Resonemang framlagda i agglomerationsteorin kan således förklara lokalisering av företag och relaterade branscher. Boendefrågan är därför av stor vikt för regionen. Om det inte finns ett stort utbud av boendeanternativ kommer individer att välja andra regioner att bosätta sig i, där behov, krav och preferenser tillgodoses. Detta leder i sin tur till en negativ trend, där entreprenörer och företag etablerar sina verksamheter på annan ort. Kommunerna måste därför aktivt planera för att kunna erbjuda tryggt boende, fritidsaktiviteter, förskolor och skolor, grönområden, rekreativsområden, goda pendlingsmöjligheter och andra preferenser som efterfrågas av individer.

Då regionen har en väletablerad infrastruktur är det möjligt att sprida de tillväxteffekter som ESS och MAX IV förväntas bidra med. Geografiska avstånd är idag kortare och rese- och transportkostnader är lägre. Kranskommuner till Lund kan därför högst troligt

ta del av spin-off-effekterna. Vad som framgår av agglomerationsteorin, tenderar ekonomisk aktivitet samlokaliseras nära kunskapslärande och innovationsaktiviteter. Lund och anläggningarna kan därför komma att bli den centrala knypunkten för en samlad agglomeration i regionen.

Både Eslöv och Lomma är medvetna om att de ligger i strategisk närhet till Lund, vilket framgår i planarbetet. Dock skiljer sig kommunerna åt när det gäller planering kring företagsetablering. Lomma kommun vill separera arbete och boende, vilket innebär att de inte har någon extern handel i kommunen för sällanköpsvaror. Det som kommunen vill erbjuda är nöjen i form av restauranger och kaféer, samt dagligvaruhandel, då detta anses som en nödvändighet. Den höga utpendlingen gör att branscher inom extern handel får svårt att konkurrera med de i Lund och Malmö och därför finns det ingen direkt planering av att låta större företag etableras i Lomma. Andelen högutbildade i Lomma är i jämförelse med andra kommuner hög och mindre verksamheter inom konsultbranschen är dominerande. Det finns inget som antyder på att kommunen riktar planerad utbyggnad av lokaler och kontor med koppling till ESS och MAX IV. Planarbetet skapar dock möjligheterna och en agglomeration av denna typ av företag skulle mycket väl kunna lokaliseras till kommunen.

I jämförelse med Lomma är Eslöv en betydligt större kommun. Kommunen jobbar aktivt med att öka företagsetableringen, då man vill återfå köptrohet till kommunen. Ett brett utbud av service och handel i centrum ska finnas tillgängligt. Detta höjer i sin tur kommunens attraktivitet för individer i olika faser av livscykeln och utbudet av olika boendeformer skapar en kreativ och livfull småstad. Kommunen planerar även för att skapa fler boendialternativ över hela kommunen och av stort intresse för kommunen är planområdet kring Gårdstånga och Flyinge. Då Gårdstångarondellen och tillhörande pendlingsparkering byggs ut, kommer närliggande byar i kommunen att få tillgång till så kallade superbussar. Med ett avstånd på bara sex kilometer till anläggningarna är Gårdstånga och Flyinge ett mycket intressant område för nybyggnad.

I fördjupningen av översiktplanen, som däremot inte ännu är godkänd av kommunfullmäktige, framgår det att man offensivt planerar för att kunna ta del av spin-off-effekter som förväntas med ESS och MAX IV. De företag som TITA föreslår ska

etableras i regionen, det vill säga underleverantörer i direkt anslutning till anläggningarna och företag som kommersialiserar forskningsresultatet, kommer troligen välja att lokalisera sig i området, om planeringen blir verklighet. Finns det förberedelser kan Eslöv vara den kommun som först tar del av effekterna. Om inte en delvis utbyggnad av hyreslägenheter, gästhotell eller mindre bostadsrätter sker, kan dock potentiell inflyttning och etablering gås miste om.

Diskussionen leder således till att kommunernas planarbete inte direkt planerar för etableringen av ESS och MAX IV, men stämmer väl överens med regionens samlade strategier. Risken för överplanering finns, men likväl finns det risk för att regionen kan gå miste om möjliga spin-off-effekter, om inte en viss grad av förberedelse är inkluderade i kommunernas planarbete. Lomma och Eslöv kommun kommer troligtvis trots detta, med deras aktuella planarbete och närhet till Lund, ta del av spridningseffekterna som förväntas komma med etableringen av anläggningarna. Med tanke på de resonemang som finns framlagda i agglomerationsteorin, kommer spridningen troligtvis koncentreras till sydvästra Skåne, det får dock tiden avgöra.

7.0 Referenser

- AMIN, A. & THRIFT, N. (1992), *Neo-Marshallian nodes in global networks*, International Journal of Urban and Regional Research, vol 16. pp 571-87.
- BATHELT, H., MALMBERG, A. & MASKELL, P. (2004) *Clusters and knowledge: local buzz, global pipelines and the process of knowledge creation*, Progress in Human Geography, vol. 28, No 1. pp 31-56.
- BERGSTRÖM, G. & BORÉUS, K. (2005) *Textens mening och makt- Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, andra upplagan, Studentlitteratur: Lund.
- BLOOM, D. E., WILLIAMSON, J. G. (1998) *Demographic Transitions and Economic Miracles in Emerging Asia*, The World Bank Economic Review, vol 12. No 3. pp 419-455.
- BOYLE, P., HALFACREE, K. & ROBINSON, V. (1998) *Exploring Contemporary Migration*, Addison Wesley Longman Limited: Harlow.
- COOKE, P. GOMEZ, U. ETXEBARRIA, M. & G. (1997), *Regional innovation systems: Institutional and Organizational dimensions*, Research Policy 26:4-5, 475-91.
- DICKEN, P. & LLOYD, E. P. (1990), *Location in Space: Theoretical perspectives in economic geography*, third edition, HarperCollins: New York.
- ESLÖV KOMMUN (2001) *Översiktsplan 2001*, antagen av fullmäktige i Eslöv kommun 2002-02-15.
- ESLÖV KOMMUN (2013) *Översiktsplan för Eslövs kommun – Fördjupning för Flyinge Gårdstånga*, antagandehandling, maj 2013.
- ESIASSON, P. GILJAM, M. OSCARSSON, H. WÄGNERUD, L. (2012) *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- EKONOMIFAKTA [webb] <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/?region=1285&compare=1262>. Besökt, 2015-12-29.
- FINDLAY, A., GRAHAM, E. (1991) *The challenge facing population geography*, Progress in Human Geography, vol 15. No 2. pp 149-162.
- FINDLAY, A. (2003) *Population Geographies for the 21st Century*, Scottish Geographical Journal, vol 119. No 3. pp 77-190.

- FLORIDA, R. (2002), *The economic geography of talent*, Annals of the Association of American Geographers, vol 92. No 4. pp 743-55.
- FLORIDA, R. (2002) *The rise of the creative class: and how it's transforming work, leisure, community and everyday life*, Basic Books, New York.
- GRAHAM, E., BOYLE, P. (2001) *Editorial Introduction: (Re)theorising Population Geography: Mapping the Unfamiliar*, International Journal of Population Geography, vol 7. No 6. pp 389-394.
- HARRISON, B. (1992), *Industrial districts: Old wine in new bottles?*, Regional Studies, vol 26. pp 469-83.
- HERLANDER, T. Telefonintervju, 2015-12-28.
- HUGOSSON, J. HALLENKREUTZ, D. & KEMPINSKY, P. (2014), *Integration för Tillväxt – Skånes Utveckling och Nuläge ur ett Integrationsperspektiv*, Kontigo AB.
- LOMMA KOMMUN (2010) *Översiktsplan 2010 för Lomma kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2011-02-10.
- LUNDS KOMMUN (2010) *Fördjupning av översiktsplanen för Lund NE/Brunnshög*, antagen av kommunfullmäktige 2013-12-19.
- LÄNSSTYRELSEN SKÅNE, SKÅNETRAFIKEN, REGION SKÅNE, TRAFIKVREKET (2010) *Stationsnära läge*.
- LÄNSSTYRELSEN SKÅNE [webb]
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/plan-och-byggfragor/kartor-och-planeringsunderlag/materialhushallningsprogram/andra-intressen/Pages/Riksintressen.aspx>, besökt 2015-01-10.
- MALMBERG, A. & MASKELL, P. (2002), *The elusive concept of localization economies: towards a knowledge-based theory of spatial clustering*, Environment and Planning A, vol 3. pp 429-49.
- MALECKI, E. J. (2004) *Jockeying for Position: What It Means and Why It Matters to Regional Development Policy When Places Compete*, Regional Studies, vol 38. No 9. pp 1101-1120.
- MORGAN, K. (1997), *The learning region: institutions, innovation and regional renewal*, Regional Studies, vol 31. No 5, pp 491-503.

- NIEDOMYSL, T. (2006) *Migration and Place Attractiveness*, Geografiska regionstudier, vol 68. 46 pp: Uppsala.
- NYSTRÖM, J. (2003), *Planeringens Grunder – En översikt*, andra upplagan, Studentlitteratur: Lund.
- NYQVIST, A. Personlig intervju, 2015-12-08.
- PORTER, E. M. (1990), *The competitive advantage of nations*, New York: Free Press.
- PRICEWATERHOUSECOOPERS (2009) *ESS i Lund – effekter på regional utveckling*, utgiven av Region Skåne, Exakta: Hässleholm.
- REGION SKÅNE (2014), *Det Öppna Skåne*, Dockside Reklambyrå AB.
- REGION SKÅNE (2015) *En bostadsmarknad för alla? – Utmaningar för bostadsbyggande och infrastruktur investeringar i Skåne*.
- REGION SKÅNE [webb] <http://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/sa-bildades-region-skane/>. Senast uppdaterad 2015-08-25.
- REKERS, V. J. (2013), *The ESS and the geography of innovation*, chapter 5 in *Legitimizing ESS – Big science as a collaboration across boundaries* (2013), edited by Thomas Kaiserfeld & Tom O'dell, Nordic Academic Press: Lund.
- STROPER, M. & VENABLES (2004) *Buzz: face-to-face contact and the urban economy*, Journal of Economic Geography, vol.4. No 4. pp 351-370.
- TILLVÄXTANALYS (2010) *Städer och Tillväxt – Vad säger forskningen?*, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Östersund.
- TITA (2012), *Regional mobilisering kring ESS och MAX IV*, Holmbergs: Malmö.
- WHITE, P. & JACKSSON, P. (1995) *(Re)theorising Population Geography*, International Journal of Population Geography, vol 1. No 2. pp 111-123.
- WHITE, S. E. (1980) *A Philosophical Dichotomy in Migration Studies*, The Professional Geographer, vol 32. No. 1, pp 6-13.

8.0 Bilagor

Intervjuguide för semistrukturerade intervjuer:

- Vad är en översiktsplan?
- Vad anser ni vara de viktigaste punkterna att skapa attraktivitet i er kommun?
- Hur viktigt är ESS och MAX IV för er planering?
- Vilka spin-off-effekter räknar ni ta del av (ex. utökat invånarantal, ökad företagsetablering, större andel handel inom kommunen, kommunala intäkter och tillväxt etc.)?
- Vad är era största hinder med planeringen (kunna tillgodose kollektivtrafik och miljöaspekter, länsstyrelsen, riksintressen, vem som äger marken etc.)?
- Tror ni på de siffror som regionen förutspår att få i samband med etableringen av ESS och MAX IV?
- Upplever ni att det råder en konkurrens mellan kommunerna idag att kunna locka fler boende och företag, en konkurrens där attraktivitet är avgörande?
- Upplever ni att länsstyrelsen vill koncentrera bebyggelse till befintliga centrum med tillgång till persontågstrafik som hindrar kommunens intresse?